

PRIKAZ STARIJIH OSOBA U SREDIŠNJIM INFORMATIVNIM EMISIJAMA HRT-a I RTL-a

Prethodno priopćenje
Primljeno: svibanj, 2017.
Prihvaćeno: ožujak, 2018.
UDK 316.774-053.9
DOI 10.3935/ljsr.v25i1.164.

Alen Hasikić¹
Srednja škola Mate Blažine
Labin
orcid.org/0000-0003-2234-9556

SAŽETAK

U radu su prikazani rezultati preliminarnog istraživanja čiji je primarni cilj bio dobiti uvid o učestalosti prikaza starijih osoba (65 i više godina) u prilogima središnjih informativnih emisija HRT-a i RTL-a. Istraživanje je trajalo 14 dana, tijekom travnja 2017. godine. Uzorak u istraživanju činio je televizijski prilog (N = 367). U radu je provedena kvantitativna analiza sadržaja pri čemu su dobiveni rezultati obrađeni deskriptivnom statistikom. Prema osnovnim rezultatima istraživanja, utvrđena je slabija pojavnost starijih osoba, te se pojavljuju u 37 priloga, odnosno 10,08% od ukupno emitiranih 367.

Ključne riječi:
središnje informativne emisije, starije osobe, televizijski prilog.

UVOD

Uz pojam starenja² i život starijih ljudi često se vezuju stereotipna mišljenja: stariji trebaju prepustiti odluke mladima, svi stariji ljudi su isti i sl. No, to mišljenje opovrgavaju istraživanja na području psihologije starenje. U početku valja determinirati pojam starenja. Starenje je normalna fiziološka pojava koju mogu i ne moraju pratiti bolesti u

¹ Alen Hasikić, pedagog i profesor hrvatskog jezika,
e-mail: alen.h393@gmail.com

² Znanost o biološkim, psihološkim i društvenim procesima i pojavama u starosti naziva se »gerontologija«.

starosti, nužno je unaprjeđivanje zdravlja, ali i očuvanje funkcionalne sposobnosti (Tomek-Roksandić, Šostar i Fortuna, 2010.). S medicinskog³ aspekta, na starenje se gleda kao na fiziološki, individualni proces koji kod ljudi napreduje različitom brzinom, što znači da svaki čovjek drugačije stari. Nije lako odrediti životnu dobnu granicu od koje se sa sigurnošću može odgovoriti kada u čovjeka nastupa starost. S biološkog gledišta, riječ je o usporejnu i opadanju u funkcijama organizma tijela (starenje je ugrađeno u genetski sustav, odnosno da postoji genetski određen »plan« starenja (promjena u opadanju različitih funkcija organizma) koji se aktivira nakon reproduktivne zrelosti. Sa psihološkog gledišta, riječ je o promjeni u psihičkim funkcijama i prilagodbi ličnosti na starenje (pitanja o organizaciji i dezorganizaciji ponašanja tijekom ljudskog vijeka), dok je sa socijalnog gledišta promjena u odnosu na pojedinca koji stari u društvu u kojemu živi (promjene u socijalnim aktivnostima, promjene socijalnih interakcija i socijalnih uloga u funkciji starenja). Različite su podjele starije dobi budući da kronološka dob od 65⁴. godine života, nije savršen pokazatelj stvarnih sposobnosti i učinaka, odnosno funkcionalne dobi. Ukoliko se starost pokuša smjestiti u dobni okvir⁵, prema SZO-u (2016.), početak starosti može se smatrati od 65. godine života. Unutar starosti mogu se razlikovati: ranija starost (od 65. do 74. godine), srednja starost (od 75. do 84. godine) i duboka starost (od 85. godine i više) (Zavod za javno zdravstvo Varaždinske županije, 2012.). Kako bi se razdoblje starosti potpuno opisalo, razni autori ukazuju na stvaranje integrativne teorije starenja u kojoj bi se objedinile sve promjene u ovom životnom razdoblju.

Settersten (2006., prema Tomečak, Stambuš i Rusac, 2014.), navodi kako nova paradigma starenja treba počivati na različitim karakteristikama starijih ljudi, a ne na kronološkoj dobi. Starije su osobe izložene većem broju velikih životnih stresora i općenito gubitaka (supružnika, zdravlja, ekonomskog statusa, neovisnosti i sl.). Istraživanja su pokazala kako takvi veliki gubici kod osjetljivih osoba dovode do smanjenja samopoštovanja i depresije, kao i do neugodnog osjećaja gubitka kontrole nad vlastitim životom. Ukoliko još imaju i slabu socijalnu podršku i vrlo smanjenu mrežu socijalnih kontakata, može doći do socijalne izolacije. Posljedica toga je pretjerana usmjerenost na vlastita tjelesna stanja i simptome. Socijalna izo-

³ Grana medicine koja proučava bolesti starijih osoba naziva se »gerijatrija«.

⁴ Razlog da je granica starosti postavljena na starost od 65 godina, unatoč tome što to u današnjem razvijenom svijetu ne podupiru ni fiziološki ni psihološki pokazatelji, ima političke korijene u povijesti. Godine 1889. u Austro-Ugarskoj Monarhiji »željezni kancelar« Otto von Bismarck ustanovio je prvi državni sustav socijalne sigurnosti i za godinu umirovljenja ustanovio starost od 70 godina. Kasnija je vlast tu granicu snizila na 65 godina. Bismarck nije očekivao da će prosječni radnik dočekati umirovljeničko doba jer je prosječna životna dob bila samo 45 godina. Starost potrebna za odlazak u mirovinu bila je postavljena na 56% više od očekivane životne dobi (Mumel i Završnik, 2007.).

⁵ Starost predstavlja jedno životno razdoblje, ali ono može biti podijeljeno u najmanje tri stadija: mladi-stari (od 65 do 75 ili 80 godina), stari-stari (od 75 ili 80 do oko 90 godina) i vrlo-stari ili najstariji-stari (od 85 do 90 ili više godina) (Shaie i Willis, 2010.).

lacija i njome uzrokova hipohondrija može rezultirati tjelesnim simptomima kojima osoba na neprilagođen način traži pomoć – pokušava privući pozornost drugih na sebe ili pokušava kontrolirati druge (Rusac, 2011.).

PROCES STARENJA STANOVNIŠTVA U SVIJETU I HRVATSKOJ

Starenje stanovništva uzrokovano je trima povezanim procesima (Corsi i sur., 2010.: 27): a) niska stopa fertiliteta koja je za EU 27 iznosila 1,59 u 2009. godini (za Hrvatsku 1,46), a što je bitno niže od potrebne stope zamjene stanovništva od 2,1; b) starenje/smanjivanje radnog kontingenta *baby-boom* generacije rođene nakon II. svjetskog rata; c) povećano očekivano trajanje života koje vodi do spektakularnog povećanja udjela osoba u njihovim 80-ima i 90-ima, a što znači da će sve veći broj osoba živjeti desetljećima u mirovini. Dobar pokazatelj starenja stanovništva jest udio osoba starijih od 65 godina, koji je prema podacima Eurostata 2010. godine iznosio 17,4% za EU 27 (za Hrvatsku 17,2%). No, kao što je napomenuto, produžuje se ne samo očekivano trajanje života, već i očekivano trajanje života u dobrom zdravlju. Procjene Ujedinjenih naroda pokazuju da je u 2006. godini broj starijih osoba u svijetu premašio sedamsto milijuna. Do 2050. godine procjenjuje se da će ih biti oko dvije milijarde, što znači da će se njihov broj utrostručiti u razdoblju od pedeset godina. Prosječna životna dob (starost) stanovništva Hrvatske stalno raste. Godine 1961. bila je 32,5 godina; 1971. godine 34,1; 1981. godine 35,4; 1991. godine 37,1 (izračunato iz podataka u SLJH-92); 2001. bila je 39,3 godine, da bi u 2011. dosegla visokih 41,7 godina, kao npr. u Finskoj (41,6) i Švedskoj (41,1). Stanovništvo Hrvatske karakteriziraju: smanjujući fertilitet, prirodna depopulacija (negativni prirodni prirast), emigracijska depopulacija, ukupna depopulacija (nakon 1990.) izrazito starenje stanovništva. Navedeni procesi traju dosta dugo, tako da se može govoriti o vrlo nepovoljnemu demografskom razvoju stanovništva Hrvatske (Wertheimer Baletić, 2003.). Indeks starosti (broj starih 60 i više godina na sto mladih 0 – 19) 2011. iznosi 115,0 i za četvrtinu je veći nego u prethodnom popisu (2001. godine 90,7), indeks starosti izračunat iz broja starih 65 i više godina prema skupini 0 – 14 iznosi 116,3, a 2001. bio je 91,9. Dakle, u Hrvatskoj je osjetno više starih nego mladih. U Hrvatskoj je udio starijeg stanovništva (65+) prema popisu stanovništva u 2011. godini iznosio 17,7%, odnosno 758 633 stanovnika (Tablica 1.), što u odnosu na popis stanovništva iz 2011. godine (DZS, 2013.) predstavlja trend rasta, kada je u Hrvatskoj bilo 693 540 starijeg stanovništva.

Tablica 1. Broj starijeg stanovništva prema Popisu stanovništva 2011. godine

Starosna dob	Broj stanovnika
65 – 69	202 002
70 – 74	212 401
75 – 79	175 526
80 – 84	108 104
85 – 89	47 641
90 – 94	10 758
95 i više	2 201
Ukupno	758 633

ISTRAŽIVANJA O POJAVNOSTI I PERCEPCIJI STARIJIH OSOBA

U današnje vrijeme u medijima se izrazito promiče mladenaštvo, odnosno kultura mladih. Stariji ljudi su skoro nevidljivi u medijima, iako su prosječno češći gledatelji medija (Vickers, 2007.). Prema Mumel i Završnik (2007.), u 1998. godini šest je televizijskih kuća (iz Njemačke, Švedske, Nizozemske, Finske i Norveške) istražilo karakteristike i sadržaj prvih programa. Samo 2% osoba u programu bilo je starije od 65 godina, od toga dva puta više muškaraca nego žena; samo u 3% bilo je riječ o osobama starijim od 65 godina; u ulozi nastupajućih bilo je 2% osoba starijih od 65 godina i svi su bili muškarci. Istraživanje BBC-a i Age Concerna u Velikoj Britaniji pokazuju slične rezultate. Unatoč tome što stariji od 60 godina predstavljaju više od 20% britanske populacije i gledaju televizijski program u prosjeku više od 35 sati tjedno (što je više nego bilo koja druga starosna grupa), samo 10% svih, u bilo kojem smislu u program uključenih osoba, bilo je starije od 60 godina.

Kada se govori o pojavnosti starijih osoba iz ugla hrvatskih medija, primjetna je slabija zastupljenost starijih osoba. U prilog tome govori i provedeno istraživanje (2007. godine) naslovljeno kao »Ageizam u televizijskom mediju na primjeru središnjih informativnih emisija HRT-a, RTL-a, NOVE TV« (Perišin i Kufrin, 2009.). Autorice su metodom analize sadržaja analizirale priloge u središnjim informativnim emisijama. Riječ je o ukupno 938 priloga. Pri čemu je zamijećeno da su se starije osobe pojavile u emisijama HTV-a 20 puta, RTL-a 18 puta, a NOVA TV 34 puta. Rezultati istraživanja ukazuju na pojavu ageizma u središnjim informativnim emisijama. Prvenstveno se to očituje u slaboj pojavnosti starijih osoba u prilogima tih emisija. No, valja istaknuti da je ovdje riječ o malom uzorku (istraživanje je trajalo 21 dan) za istraživanje ove problematike, što implicira na potrebu budućeg istraživanja koje bi bilo opsežni-

je. Uz to, valja izdvojiti i »Istraživanje o zastupljenosti i načinu prikazivanja žena i muškaraca na naslovnica Internet portala« (Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, 2012.). U navedenom istraživanju analizirane su naslovnice devet portala, pri čemu je prikupljeno 514 naslovnica, a objavljeno je 12 241 članaka s fotografijom. Rezultati su pokazali da je najveći broj osoba na fotografijama mlađe dobi (73% od svih fotografija). Prema kriteriju starosne dobi, primjetna je manja pojavnost osoba starije dobi, pri čemu su starije osoba prikazane na ukupno 899 fotografija. Navedene fotografije prikazale su starije osobe muškog spola na 747 fotografija, a osobe ženskog spola na 152 fotografije. I prema SZO- u (2016.) i istraživanju *World Values Survey* u kojemu je sudjelovalo više od 83 000 ispitanika, 60% ispitanika pokazalo je stav koji sadrži ageizam, te WHO naznačuje ageizam u porastu.

SREDIŠNJE INFORMATIVNE EMISIJE U HRVATSKOJ

U Hrvatskoj se nalazi jedna javna televizija HRT-a (Hrvatska radiotelevizija) i dva privatna TV konzorcija: RTL i Nova TV, oba s nacionalnom pokrivenošću. Pojavom komercijalnih televizija u većini tranzicijskih zemalja pala je gledanost⁶ javne televizije, osobito informativnih emisija. Prema Zakonu o Hrvatskoj radioteleviziji (2010., 2012.), javna televizija u svojim programima mora zadovoljiti interese javnosti na državnoj, regionalnoj i lokalnoj razini te osigurati odgovarajuću zastupljenost informativnoga, umjetničkog, kulturnog, obrazovnog, dječjeg, zabavnog, športskog i drugog sadržaja. Cilj je Hrvatske radiotelevizije zadovoljiti javni interes svih gledatelja, odnosno starosnih skupina. S obzirom na prethodne spoznaje o slabijoj pojavnosti starijih osoba u medijima, u radu je provedeno istraživanje s ciljem stjecanja uvida o čestoci pojavnosti starijih osoba u središnjim informativnim emisijama dviju televizijskih kuća, nacionalne televizije HRT-a i komercijalne televizije RTL-a.

CILJ ISTRAŽIVANJA

Svrha ovog istraživanja jest na temelju pregleda središnjih informativnih emisija, odnosno na temelju rezultata analize sadržaja priloga u središnjim informativnim emisijama HRT-a i RTL-a, utvrditi učestalost pojave starijih osoba. Pritom, u istraživanju se kao kriterij starije osobe uzima, kao što je prethodno navedeno, kronološka dob od 65+ godina. Specifični ciljevi ovog istraživanja su: (1.) utvrditi učestalost pojave

---

⁶ Gledanost informativnih emisija RTL-a, HRT-a i Nove TV prema broju gledatelja (2016. godina): Dnevnik Nove TV 460 000 gledatelja, Dnevnik u podne HRT 387 000, Vijesti Nove TV u 17.00 330 465, Otvoreno HRT 292 000, RTL Direkt 251 000, RTL Danas 236 000, Dnevnik HRT-a u 22.00 233 000, RTL Vijesti u 16.30 231 000, Vijesti Nove TV u 23.20 226 000, Dnevnik HRT-a u 19.00 194 000 gledatelja (N1 televizija, 2016.)

starijih osoba u priložima u obje praćene emisije: Dnevnik HRT-a i RTL Danas; (2.) priloge u kojima se pojavljuju starije osobe klasificirati prema unaprijed zadanim kategorijama. Zatim, u radu će se prezentirati i interpretirati rezultati istraživanja koji mogu pridonijeti općem uvidu u trenutačnu uređivačku politiku nacionalne i komercijalne televizije u Republici Hrvatskoj.

METODOLOGIJA

U istraživanju je korištena metoda analize sadržaja. Uzorak čine 367 emitirana priloga u središnjim informativnim emisijama: Dnevnik (HRT) i RTL Danas (RTL), koje su praćene tijekom travnja 2017. godine, počevši s 1. travnjem 2017. do zaključno s 14. travnjem 2017. Riječ je o ukupno 14⁷ dana. Za svaki od 14 analiziranih dana izrađena je odgovarajuća tablica s opisima emisija. Jedinicu analize predstavljao je televizijski prilog⁸. Prilozi su analizirani uz pomoć Protokola za praćenje (Tablica 2.) i Analitičkom matricom (Tablica 5. i Tablica 6.), koja sadrži 4 klasifikacijske kategorije⁹.

REZULTATI

U Tablici 2. nalazi se ukupan broj prikazanih priloga u središnjim informativnim emisijama HRT-a i RTL-a. Prilozi su razvrstani prema broju priloga s prikazom starije osobe i broju starijih osoba u pojedinom prilogu.

---

⁷ Razdoblje od 14 dana odabrano je slučajno te je moguće da dobiveni rezultati odstupaju ako se produlji vrijeme praćenja informativnih emisija.

⁸ U ovom istraživanju prilog predstavlja vremensku sekvencu u emisiji određenu jednom viješću ili informacijom (Perišin, 2008.).

⁹ Klasifikacijske kategorije određene su prema dominantnoj tematici u priložima, pri čemu: Prikaz starije osobe kako komentira političke događaje podrazumijeva komentiranje političkih događaja unutar i izvan nacionalnog konteksta, Prikaz starije osobe kako komentira aktualne događaje odnosi se na komentiranje svih aktualnih događanja u tijeku praćenog dana iz različitih područja života, dok se Prikaz starije osobe kao aktivne odnosi na aktivan život osobe glede borbe za prava, sudjelovanja u aktivnostima i sl.

Tablica 2. Broj prikazanih priloga u središnjim informativnih emisijama HRT-a i RTL-a

Dan (2017.)	Dnevnik (HRT)			RTL danas (RTL)		
	Broj priloga po emisiji	Broj priloga s prikazom starije osobe	Broj starijih osoba u pojedinom prilogu	Broj priloga po emisiji	Broj priloga s prikazom starije osobe	Broj starijih osoba u pojedinom prilogu
1.4.	12	5	11	9	2	2
2.4.	12	0	5	10	2	2
3.4.	15	1	2	14	1	1
4.4.	14	1	1	13	1	1
5.4.	9	0	0	12	3	5
6.4.	11	0	0	15	4	8
7.4.	13	1	1	12	2	8
8.4.	14	2	8	9	1	2
9.4.	13	3	3	13	0	1
10.4.	13	0	0	13	0	0
11.4.	16	0	1	13	1	1
12.4.	17	0	0	14	1	1
13.4.	17	1	1	15	0	0
14.4.	16	1	2	13	4	5
Σ	192	15	35	175	22	37

Kao što su prethodno navedena istraživanja pokazala pojavu ageizma, odnosno manju pojavnost priloga u kojima se pojavljuju starije osobe u središnjim informativnim emisijama HRT-a i RTL-a (Perišin i Kufrin 2009.), ta spoznaja potvrdila se i u ovom istraživanju. Pri čemu je primijećeno da se na HRT-u, kao javnom servisu koji treba odgovoriti na potrebe svih građana, od ukupno analiziranih 192 priloga, starije osobe pojavljuju u svega 20 priloga (Tablica 2.). Unutar tih 20 priloga, prikazano je ukupno 35 starijih osoba. Što se tiče druge praćene emisije RTL Danas, rezultati govore o ukupno emitiranih 175 priloga. Od toga je prikazano 26 priloga sa starijom osobom, od čega je prikazano ukupno 37 starijih osoba. Ovim se rezultatom može zaključiti kako je ova starosna skupina slabo zastupljena, o čemu govore i rezultati studije istraživačice Rozanove (2010.). Naime, Rozanova je provela studiju 2009. godine, u kojoj je analizirala novine, televiziju i magazine u Kanadi i Rusiji prema kriteriju sadržaja o starenju, te je došla do rezultata da su u obje kulture stariji ljudi podzastupljena skupina, te da se vežu uz negativni opis unutar analiziranih medija.

Tablica 3. Ukupan broj emitiranih priloga (HRT i RTL)

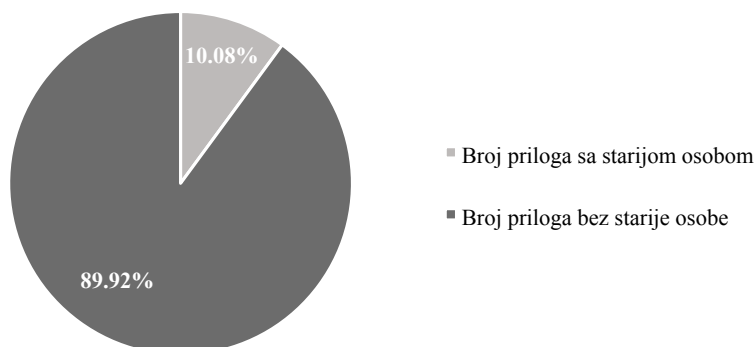
Ime televizije	Broj priloga
HRT	192
RTL	175
Ukupno	367

Iz Tablice 3. vidljivo je da je u emisiji Dnevnik HRT-a emitirano 17 više priloga nego u središnjoj informativnoj emisiji RTL-a. Iako, u prosjeku obje emisije traju podjednako (primjerice, na dan 14.4.2017. Dnevnik HRT-a trajao je 36:04, a emisija RTL Danas 39:47).

Tablica 4. Broj priloga sa starijom osobom

Ime televizije	Broj priloga sa starijom osobom
HRT	15
RTL	22
Ukupno	37

Iz Tablice 4. je vidljivo kako je ukupno emitirano 37 priloga s pojavom starije osobe. Iz Slike 1. vidljivo je da udio emitiranih priloga na obje televizije u kojima se pojavljuje starija osoba iznosi svega 10,08%. Takav rezultat ukazuje na izuzetno malu pojavnost starijih osoba u središnjim informativnim emisijama praćenih televizija. Nadalje, sama pojavnost starijih osoba analizirala se kroz klasifikacijsku kategorizaciju koja se nalazi u Tablici 5. Time se nastojalo utvrditi koje teme problematiziraju prilozima u kojima se pojavljuje ova starosna skupina.

Slika 1. Udio priloga sa starijom osobom u odnosu na ukupan broj priloga

Tablica 5. Analiza priloga s obzirom na klasifikacijsku kategorizaciju u emisiji RTL Danas (RTL)

Prikaz starije osobe kako komentira politički događaj	Prikaz starije osobe kako komentira aktualni događaj	Prikaz starije osobe kao nemoćne	Prikaz starije osobe kao aktivnog građanina
U 14 dana emitiranja pojavljuje se 12 starijih osoba Prilog govori o izborima za gradonačelnika u Splitu, a komentira jedna starija gospođa. (1.4.2017.) Prilog govori o izborima za predsjednika u Srbiji, a mišljenje iznosi i jedan stariji gospodin. (1.4.2017.) Prilog govori o izborima za predsjednika u Srbiji, a mišljenje iznosi i jedan stariji gospodin. (2.4.2017.) Prilog govori o trenutnoj situaciji u Agrokoru, a stanje komentiraju i jedan stariji gospodin i jedna starija gospođa. (6.4.2017.) Prilog govori o vladavini Vučića, a jedan stariji gospodin situaciju komentira negativno. (6.4.2017.) Situaciju vezanu uz Agrokori i odnos Vlade RH komentiraju i 5 starijih osoba, od toga 4 gospodina i 1 gospođa. (7.4.2017.)	U 14 dana emitiranja pojavljuje se 15 starijih osoba Prilog o valu poskupljenja negativno komentira jedan stariji gospodin. (2.4.2017.) Prilog o postavljanju kipa Gospe u Primoštenu jedna starija gospođa pozitivno komentira. (3.4.2017.) Prilog o obnovi i vraćanju vojarni jedna gospođa pozitivno komentira. (4.4.2017.) Kip Gospe od Loreta u Primoštenu komentiraju i dva starija gospodina pozitivno. (5.4.2017.) Prilog o Vatikanskom priznavanju Medugorja jedan stariji gospodin i gospođa komentiraju pozitivno. (5.4.2017.) O naplati ulaza u crkvu sv. Foske u Vodnjanu negativno komentiraju jedan stariji gospodin i jedna gospođa. (6.4.2017.) Prilog o gužvama na granicama negativno komentiraju i jedna starija gospođa i jedan stariji gospodin. (7.4.2017.) Prilog o uskrsnom tjednu i potrošnji komentira i jedna starija gospođa. (8.4.2017.) Prilog govori o obnovi ceste u Klisu, a radove komentira i jedna starija gospođa. (11.4.2017.) Prilog upozorava na gužve na graničnim prijelazima, a komentar daje i jedan stariji gospodin. (14.4.2017.) Prilog govori o Uskrsu i običajima, pri čemu komentar daje jedna starija gospođa. (14.4.2017.)	U 14 dana emitiranja nije primijećena ni jedna starija osoba	U 14 dana emitiranja pojavljuje se 6 starijih osoba Prilog o pripremanju uskrsne šunke i tradicijskom poslu komentira jedan stariji gospodin. (5.4.2017.) Prilog o stanju zadarske rive komentira 70-godišnjak koji upozorava na stanje rive. Uz njega, situaciju komentiraju i još dva starija gospodina. (6.4.2017.) Prilog govori o nabavi novih kokošaka, zbog nedavne eutanazije povodom ptičje gripe, pri čemu se pojavljuje i jedna starija gospođa koja komentira događaj i koja ima vlastite koškoše. (12.4.2017.) Prilog govori o uplati novca dobavljačima, odnosno OPG-ovima, pri čemu jedan stariji gospodin koji ima OPG komentira novčanu uplatu. (14.4.2017.)

Tablica 6. Analiza priloga s obzirom na klasifikacijsku kategorizaciju u emisiji Dnevnik HRT-a

Prikaz starije osobe kako komentira politički događaj	Prikaz starije osobe kako komentira aktualni događaj	Prikaz starije osobe kao nemoćne	Prikaz starije osobe kao aktivnog građanina
U 14 dana emitiranja pojavljuje se 1 starija osoba	U 14 dana emitiranja pojavljuje se 16 starijih osoba	U 14 dana emitiranja pojavljuje se 5 starijih osoba	U 14 dana emitiranja pojavljuje se 8 starijih osoba
Prilog govori o gardijskog zadrugi i obljernici pri čemu komentiraju predstavnica obitelji. (1.4.2017.)	Prilog govori o obnovi kuća u Gunji pri čemu komentiraju dva starija gospodina. (1.4.2017.) Prilog govori o dotrajalim zagrebačkim mostovima, pri čemu komentiraju dva starija gospodina i jedan stariji gospodar. (1.4.2017.) Prilog u kojemu su ispitanici pitani o praznim policama u Konzumu, pri čemu komentiraju tri starija gospodina i jedan gospodar. (8.4.2017.) Prilog govori o Masleničkom mostu pri čemu komentiraju stariji gospodar. (8.4.2017.) Prilog o gužvama na granici, a komentiraju stariji gospodar. (9.4.2017.) Prilog govori o tradiciji i običajima u vrijeme Uskrsa, a komentiraju jedan stariji gospodar. (9.4.2017.) Prilog govori o Uskrsu i Velikom petku, pri čemu komentiraju stariji gospodar i gospodar. (14.4.2017.)	U 14 dana emitiranja pojavljuje se 5 starijih osoba Prilog govori o starijima, teškoj pokretljivosti i potrebi ugradnje liftova u zagrebačkim neboderima, a komentiraju dva starija gospodina i jedan stariji gospodar. (2.4.2017.) Prilog govori o Tjednu svjesnosti karcinoma usne šupljine, pri čemu komentiraju jedan stariji gospodar i jedna starija gospodar. (2.4.2017.)	Prilog govori o veteranima koji igraju košarku, u prilogu se pojavljuju mahom starije osobe, riječ je o četiri starija gospodina. (1.4.2017.) Prilog govori o poslovanju s Agrokonom pri čemu komentiraju jedan stariji vinar. (1.4.2017.) Prilog govori o postignutom dogovoru s Agrokonom, a događaj komentiraju stariji gospodar koji je aktivan poljoprivrednik. (2.4.2017.) Prilog iz Srbije povodom prosvjeda protiv Vučića, komentiraju jedan stariji gospodar. (8.4.2017.) Prilog govori o tvornici za prerađivanje mandarina, pri čemu komentiraju stariji gospodar koji je aktivan u radu. (13.4.2017.)

Iz Tablice 5.¹⁰ i Tablice 6. vidljiva je kategorizacija priloga u kojima se pojavljuju starije osobe. Riječ je o temama u kojima sudjeluje i ova starosna skupina. Usporedbom tablica dolazi se do spoznaje da se starije osobe ponajviše pojavljuju u priložima u kojima komentiraju aktualni događaj. U kategoriji »Prikaz starije osobe kako komentira politički događaj«, stariji ispitanici većinski su komentirali događaje vezane uz odnos državne politike i Agrokora te utjecaju na krajnje potrošače. U toj kategoriji u obje informativne emisije pojavljuje se 13 osoba, u 7 priloga. Iako politička pitanja imaju utjecaj na sve građane unutar neke države, iz rezultata proizlazi da se od starije populacije ne traži često mišljenje i komentar.

Kategorija »Prikaz starije osobe kako komentira aktualni događaj« pokazao je da su starije osobe većinski pitane za mišljenje i komentar za neke religijske teme i običaje. Tako se primjerice na RTL-u, 3., 5., 7., 8. i 14. travnja pojavljuju stariji ispitanici u priložima koji govore o kipu Gospe u Primoštenu, o priznavanju Međugorja, o naplati ulaza u vodnjansku crkvu sv. Foške, o Uskrsu i običajima. U tim priložima pojavljuje se ukupno 9 starijih osoba. U toj kategoriji na HRT-u, također se starije osobe pitaju za mišljenje o prazniku Uskrsa i običajima, te su takvi prilozi emitirani u dva navrata 9. travnja i 14. travnja. U navedenoj kategoriji primijećena je 31 starija osoba u 19 priloga. U kategoriji »Prikaz starije osobe kao nemoćne«, na RTL-u nije primijećen ni jedan prilog, dok su na HRT-u zabilježena dva priloga. Riječ je o priložima koji govore o teškoj pokretljivosti starijih osoba i potrebi ugradnje liftova u zagrebačkim neboderima, a komentiraju dva starija gospodina i jedna starija gospođa. To je ujedno i jedini prilog zabilježen u praćenom razdoblju koji izravno govori o starijim osobama i njihovim poteškoćama. Sljedeći prilog govori o svjesnosti karcinoma usne šupljine, gdje su među ostalim za mišljenje upitani i jedan stariji gospodin i jedna starija gospođa. U kategoriji »Prikaz starije osobe kao aktivne«, zabilježeno je 14 starijih osoba u 9 priloga. Riječ o osobama koje se npr. i dalje aktivno bave sportom, ili su vlasnici OPG-a ili su aktivni kao prosvjednici. Pritom, valja istaknuti prilog emitiran 1.4.2017. pod nazivom »Zadar: Veterani pod koševima«. Riječ je o jedinom prilogu unutar praćenog razdoblja u kojemu se starije osobe pojavljuju kao aktivni sportaši.

RASPRAVA

Što se tiče prvog specifičnog cilja, analize su pokazale kako se u uzorku informativne emisije Dnevnik HRT-a, starije osobe prikazuju u 15 priloga od ukupno 192

---

¹⁰ Određeni prilozi nisu uzeti kao relevantni u ovom istraživanju, a riječ je o priložima koji govore o društveno poznatim osobama na nacionalnoj i međunarodnoj razini. (Primjerice: prilog govori o smrti glumca Relje Bašića u 87. godini (8.4.2017.), prilog u kojemu papa Franjo daje izjavu, a prilog se odnosi na napade u Egiptu (9.4.2017.) i dr.

priloga. Riječ je o izuzetno slaboj zastupljenosti starijih osoba. Za razliku od RTL-a, u dvije emisije Dnevnika HRT-a, ipak se pojavljuju prilogi (2 priloga) posvećeni isključivo starijim osobama. No, i dalje se to može smatrati poražavajućom spoznajom, uzme li se u obzir broj starijih stanovnika u RH. Uz to, slični se rezultati nalaze i u analizi RTL-a, iako je manji broj emitiranih priloga (175), a starije osobe nalaze se u svega 22 priloga. Može se govoriti o pojavnosti starijih osoba koja nije dovoljna u toj mjeri da odgovori na potrebe gledatelja iz ove populacije. Ovi rezultati podudaraju se s istraživanjem o ageizmu u središnjim informativnim emisijama (Kufirin i Peršin, 2009.), a samo vrijeme istraživanja bilo je 2007. godine, dakle, prije jednog desetljeća. Što se tiče drugog specifičnog cilja, rezultati ovog istraživanja, kao što je već navedeno, govore o tome da se stariji ljudi pojavljuju većinski u temama u kojima se komentira aktualni događaj, ponajviše vezan uz vjerski praznik, dok je prikaz starijih osoba kao aktivnih građana zanemariv u usporedbi s ostalim priložima. Dakle, teme u kojima se pojavljuju starije osobe ne šalju izuzetno pozitivnu sliku o ovoj populaciji. Ta spoznaja je u suprotnosti s onim što proklamira Europska unija. Naime, tijela Europske unije¹¹, kao što su Europski parlament, Vijeće Europske unije i Europska komisija, svjesni činjenice da stanovništvo EU-a postaje sve starije, odlučili su 2012. godinu proglasiti Europskom godinom aktivnog starenja i solidarnosti među generacijama. Svrha tog proglašenja jest promovirati aktivno starenje. Između ostalog, uzme li se u obzir i Rezolucija iz 2007. godine kojom je Europsko vijeće odlučilo promovirati pozitivnu sliku starijih ljudi u cilju suzbijanja diskriminacije, odnosno ageizma, može se govoriti da u praćenim informativnim emisijama, i dalje vlada slaba pojavnost starijih osoba, a slika koja se šalje o starijim ljudima ne može se smatrati izuzetno pozitivnom. Na kraju ovih saznanja, postavlja se pitanje zašto je važna pojavnost starijih osoba u udarnim terminima u masmediju kao što je televizija? Odgovor je u percepciji, s obzirom na to da masmediji kreiraju slike pomoću kojih gledatelji formiraju vlastite stavove. O tom problemu, u radu Dahmen i Cozma (2009.) iznesena je informacija da se u SAD-u u udarnom terminu, osobe starije od 65 godina pojavljuju u manje od 2% pojavljivanja, iako ta starosna skupina obuhvaća 12,7% ukupnog stanovništva. Također, u istoj publikaciji govori se i o slici starijih ljudi u masmedijima i utjecaju na gledatelje, koja može imati implicitni i eksplicitni utjecaj na stavove i uvjerenja o starijim ljudima. Pri čemu je naglašeno da se starosna skupina iznad 60 godina u medijima negativno stereotipizira, prikazujući ih kao ovisne o drugima, pripisujući im obilježje vulnerabiliteta, siromaštva, aseksualnosti, senilnosti i sl.

---

¹¹ Više o Europskoj godini aktivnog starenja i solidarnosti među generacijama u publikaciji *Tackling Ageism and Discrimination* (Equinet, 2011.)

OGRANIČENJA I PREPORUKE ZA BUDUĆA ISTRAŽIVANJA

Prilikom pisanja ovog rada uočena su neka metodološka ograničenja, stoga se za buduća istraživanja preporučuje produljiti razdoblje praćenja informativnih emisija kako bi se kroz duže vremensko razdoblje dobili precizniji rezultati, u praeenje uključiti tri televizijske kuće (HRT, Nova TV i RTL), kako bi se dobila obuhvatnija slika o prikazu starijih osoba, te pored navedenih televizijskih medija istražiti i druge medije (časopise, internet) kako bi se uvidjela slika o starijem stanovništvu koju propagiraju aktualni mediji.

IMPLIKACIJE ZA PRAKSU

Iz provedenog istraživanja proizlaze određeni zaključci koji mogu pomoći pri impliciranju tematike starijih osoba u praksi. To bi se moglo učiniti podjednako zastupljenim temama o starijim osobama u svim medijima na području RH. S obzirom na to da mediji oblikuju mišljenje društva, valjalo bi starije osobe prikazivati pored ostaloga, i kao aktivne članove društva. Pored medijskog prikazivanja, valjalo bi poboljšati suradnju lokalnih zajednica, kao i raznih udruga, kako bi se osnažila suradnja s lokalnim domovima umirovljenika ili klubovima umirovljenika te ih uz pomoć projekata uključilo u aktivno stanovništvo. Uz to, veliku ulogu u tome mogu imati i odgojno-obrazovne ustanove koje bi promoviranjem volontiranja u domovima umirovljenika poboljšale sliku starijih osoba kod učenika, tj. mlađih naraštaja.

ZAKLJUČAK

Rezultati ovog kratkog istraživanja ukazali su na slabu pojavnost starijih osoba u dvjema središnjim informativnim emisijama, pri čemu se u analiziranih 367 priloga, starije osobe pojavljuju u svega 37 priloga. Referirajući se na prethodno istraživanje, Perišin i Kufrin (2009.) dolaze se do spoznaje da i dalje u određenim medijima, točnije HRT-u i RTL-u vlada podzastupljenost priloga koji tematiziraju starenje, ali i život starijih osoba. Nadalje, može se zaključiti da ageizam u vidu slabije zastupljenosti starijih osoba postoji, unatoč spoznaji da ova starosna skupina čini 17,7% stanovništva Republike Hrvatske. Govoreći o kategorizaciji priloga u kojima se pojavljuju starije osobe, može se zaključiti da se od te starosne grupe traži mišljenje vezano uz aktualne događaje, ponajviše uz tradicijske teme, odnosno blagdane i običaje te političkoj situaciji.

LITERATURA

1. Corsi, M., Samek Lodovici, M., Botti, F. & D'Ippoliti, C. (2010). *Active ageing and gender equality policies: The employment and social inclusion of women and men of late working and early retirement age*. Preuzeto s: http://ec.europa.eu/justice/genderequality/files/2011_active_ageing_synthesis_report_en.pdf. (6.2.2017.).
2. Dahmen N. S. & Cozma, R. (2009). *Media takes: On aging*. New York: International Longevity Center-USA.
3. Državni zavod za statistiku (2013). *Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. Stanovništvo prema spolu i starosti. Statistička izvješća*. Zagreb. DZS. Preuzeto s: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2012/SI-1468.pdf (30.3.2017.).
4. Equinet (2011). *Tackling ageism and discrimination*. (2011.) Preuzeto s: http://www.healthyeageing.eu/sites/www.healthyeageing.eu/files/resources/age_perspective__merged____equinet_en.pdf. (12.4.2017.).
5. Mumel, D. & Završnik, B. (2007). Utjecaj percepcije vlastite starosne dobi na ponašanje žena kao potrošača. *Market-Tržište*, 19 (1), 7-22.
6. N1 televizija (2016). *Dnevnik HRT-a među najmanje gledanim informativnim emisijama*. Preuzeto s: <http://hr.n1info.com/a129410/Vijesti/Dnevnik-HRT-a-medju-najmanje-gledanim-informativnim-emisijama.html> (10.4.2017.).
7. Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova (2012). *Istraživanje o zastupljenosti i načinu prikazivanja žena i muškaraca na naslovnicama Internet portala*. Preuzeto s: <http://www.prs.hr/attachments/article/633/ISTRA%C5%BDIVANJE%20o%20zastupljenosti%20i%20na%C4%8Dinu%20prikazivanja%20%C5%BEena%20i%20mu%C5%A1karaca%20na%20nas~.pdf>. (15.3.2017.).
8. Perišin, T. (2008). Televizijske vijesti: U potrazi za vrijednostima. *Medijska istraživanja: znanstveno-stručni časopis za novinarstvo i medije*, 14 (2), 63-86.
9. Perišin, T. & Kufrin, V. (2009). Ageizam u televizijskom mediju na primjeru središnjih informativnih emisija HRT-a, RTL-a i Nove TV. *Ljetopis socijalnog rada*, 16 (1), 29-51.
10. Rozanova, J. (2010). Discourse of successful aging in The Globe & Mail: Insights from critical gerontology. *Journal of Aging Studies*, 24 (4), 213-222, DOI: <http://dx.doi.org/10.1016/j.jaging.2010.05.001>.
11. Rusac, S. (2011). Funkcionalna nesposobnost starijih osoba kao činitelj rizika za izloženost nasilju u obitelji. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 47 (2), 87-95.
12. Shaie, K. W. & Willis, S. L. (2001). *Psihologija starenja i odrasle dobi*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
13. Tomečak, M., Štambuk, A. & Rusac, S. (2014). Promišljanje starenja i starosti – predrasude, mitovi i novi pogledi. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 50 (1), 36-53.

14. Tomek-Roksandić, S., Šostar, Z. & Fortuna, V. (2012). *Četiri stupnja gerijatrijske zdravstvene njege sa sestrinskom dokumentacijom i postupnikom opće/obiteljske medicine u domu za starije osobe. 2. dopunjeno izdanje*. Zagreb: Centar za gerontologiju.
15. Vickers K. (2007). Aging and the media: Yesterday, today, and tomorrow. *Californian Journal of Health Promotion*, 5 (3), 100-105.
16. Wertheimer Baletić, A. (2003). Determinante reprodukcije stanovništva u Hrvatskoj u drugoj polovici 20. stoljeća. U: Živić, D. (ur.), *Stanovništvo Hrvatske –dosadašnji razvoj i perspektive*. Zagreb: Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, 377-401.
17. Svjetska zdravstvena organizacija (2016). *Discrimination and negative attitudes about ageing are bad for your health*. Preuzeto s: <http://www.who.int/publications/en/>. (20.4.2017.).
18. Zakon o Hrvatskoj radioteleviziji (2010, 2012). *Narodne novine*, 137/2010, 76/2012.
19. Zavod za javno zdravstvo Varaždinske županije (2012). *Svjetski dan zdravlja 2012. - Osnovni pojmovi o starenju*. Preuzeto s: <http://www.zjzzv.hr/?gid=2&aid=165> (12.4.2017.).

Alen Hasikić

High School Mate Blažine Labin

PRESENTATION OF ELDERLY PEOPLE IN CENTRAL NEWS BROADCAST OF »HRT« AND »RTL« TELEVISION NETWORKS

ABSTRACT

This paper presents the results of a preliminary study aimed to gain insight into the frequency of presenting elderly people (65 years and older) in central news broadcast reports of HRT and RTL television networks. The study was conducted for 14 days in April 2017 and used TV reports (N = 367) in the studied sample. A quantitative analysis of the news content was conducted, and the obtained results were processed by descriptive statistics. According to the preliminary results of the study, elderly people are poorly represented, appearing in only 37 broadcast reports out of a total of 367 (10.08%).

Key words: *central news broadcasts, elderly people, broadcast report.*

*Međunarodna licenca / International License:
Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0.*